

HONGERENDE ZIELEN

VERSCHIJNINGEN UIT HET VAGEVUUR

HUN ZICHTBARE SPOREN

***& HET MUSEUM VAN HET VAGEVUUR IN
ROME***

Gerard J.M. van den Aardweg, Nederland *tekst*

Janusz Rosikoń, Polen *fotografische afbeeldingen*

Wij willen graag de pastoor van de kerk van het Heilig Hart van de Hulp aan de Zielen in Rome, pater Domenico Santangini MSC, de overste van het klooster van de Paulijnse paters in Czestochowa, pater Melchior Królik en Włodzimierz Redzioch en Franco Palmieri in Rome bedanken voor hun vriendelijke hulpvaardigheid.

*Janusz Rosikoń
Gerard van den Aardweg*

Inhoud

Inleiding: Het vagevuur en het paranormale

- 1. Wat gebeurt er na de dood? Vervolg op de bijna-dood ervaring**
- 2. “Ze blijft in het vagevuur tot aan het einde van de wereld”**
- 3. Demonen die zich voordoen als geesten van gestorvenen. Maar niet alle geesten zijn demonen**
- 4. Verschijningen van verdoemde zielen**
- 5. Het vagevuur in de geschiedenis**
- 6. Kerkvaders en andere heiligen over het vagevuur**
- 7. Het vuur van het vagevuur verklaard door Catharina van Genua**
- 8. De geschiedenis van het Museum van het Vagevuur**
- 9. Het bewijsmateriaal uit het vagevuur in het Museum**
- 10. De ingebrande hand van Czestochowa**
- 11. Nog meer brandmerken van zielen uit het vagevuur**
- 12. In welke gedaanten en aan wie arme zielen verschijnen**
- 13. Een buitengewone vriend van de lijdende zielen: De zalige Stanislaus Papczynski**
- 14. Verschijningen in de 20ste eeuw: Aan Eugenie von der Leyen**
- 15. Een overleden zuster komt op bezoek bij de heilige Faustina**
- 16. Verschijningen aan Ursula Hibbeln**
- 17. Twee verschijningen aan pater Pio**
- 18. Verschijningen die te gauw worden vergeten**
- 19. Wederzijdse hulp**
- 20. Een laatste illustratie: Een arme ziel verschijnt in 1870**

Bibliografie

“Wij leven nog en wij hongeren naar liefde!”

(Citaat uit hfdst. 18)

***“IJdelheid is het: alleen op het huidige leven te letten, en niet
zijn blik op de toekomst te richten”***

**(Thomas a Kempis, *Imitatio
Christi*, Bk. 1, hfdst. 1,4)**

Inleiding: Het vagevuur en het paranormale

“Voor degenen die (bij hun dood) in een toestand zijn dat ze open staan voor God, maar op een nog onvolmaakte manier, vraagt de tocht naar de volledige gelukzaligheid een zuivering, die door het geloof van de Kerk wordt toegelicht in de leer van het ‘vagevuur’”. Zo legt paus Johannes Paulus II uit waarom het vagevuur noodzakelijk is. Want wij moeten “tijdens ons aardse leven volmaakt zijn zoals de hemelse Vader (Mt 5:48) ... gaaf en vlekkeloos voor God de Vader ‘bij de komst van onze Heer Jezus met al zijn heiligen’ (1 Tes 3:12)”¹.

Het was niet overbodig dat Johannes Paulus II de oude wijsheid van het bestaan van een “toestand van loutering” na de dood opnieuw bevestigde. Loutering wil zeggen uitboeting voor de zonden en voor de effecten daarvan op de ziel. Dat is niet het pijnloze, automatische proces van een “groeien” van de ziel naar het geluk van volledige “zelfverwerkelijking” door het verkrijgen van steeds meer inzicht na de dood, zoals het in de sussende theorie van sommige spiritisten wordt voorgesteld. Het is niet het opstapelen van wat door nieuwe ervaringen is geleerd in een reeks “reïncarnaties”, totdat een of ander punt van volmaakte wijsheid zou zijn bereikt, zoals in de fantasie van sommige westerse New Age aanhangers. Dat zijn kinderachtige pogingen om het diepere besef van de mens te onderdrukken dat de fundamentele dimensie waardoor zijn leven in het hiernamaals wordt bepaald niet een tekort aan kennis is (staande tegenover kennis), of een tekort aan ervaring tegenover ervaringen, maar morele onzuiverheid tegenover morele zuiverheid: de zonde en de sporen die zij nalaat op de ziel tegenover heiligheid.

Van de zg. “uitersten” van de christelijke leer: hemel, hel, vagevuur, en Oordeel (het bijzonder oordeel onmiddellijk na de dood en het Laatste Oordeel aan het einde van de wereld) is alleen nog het geloof in een hemel of een dergelijke gelukkige toestand overgebleven, het besef van de rest is marginaal geworden. Volgens het heersende goedkope optimisme eindigt het leven van praktisch iedereen automatisch in een toestand van gelukzaligheid, àls er al iets aan de andere kant van de drempel

is. De ontkerstende en innerlijk verarmde westerse mens erkent meestal wel dat hij onvolmaaktheden heeft, tekortkomingen, maar ziet zichzelf niet als zondig en “uitboeten” is voor hem een “middeleeuws” idee. Al 150 jaar geleden zag kardinaal John Henry Newman de opkomst van deze oppervlakkige, humanistische mentaliteit: “Wij koesteren een oppervlakkige godsdienst, een holle godsdienst, die ons niet zal baten op de dag van het onheil”. ... “Onze tijd” –die van ons nog meer dan die van Newman!- “houdt van een uitsluitend vrolijke godsdienst. Zij is vastbesloten de godsdienst helder en zonnig en opgewekt te maken, hoe dan ook. En in dezelfde geest zal zij de katholieke leer behandelen... wij halen er uit wat mooi en aantrekkelijk is, schrikken terug voor wat streng en pijnlijk is”². Het vagevuur (om maar te zwijgen over de hel), boete, de heilige Rechtvaardigheid van God: dat past niet echt in onze vrolijke, makkelijke godsdienstigheid.

Maar het blijft een waarheid dat de mens “gaaf en vlekkeloos voor God de Vader” moet zijn als hij na zijn dood voor Hem verschijnt en rekenschap van zijn leven moet afleggen. Alleen heilige zielen hebben direct toegang tot het gelukzalige verblijf waar “niets onreins zal binnengaan”³. Daarom “moet elk spoor van gehechtheid aan het kwaad worden verwijderd, elke onvolmaaktheid van de ziel worden gecorrigeerd”⁴. Vandaar de uitboeting in het vagevuur.

Dit is een ontstellend, diep en heilig mysterie, waarvan de vreeswekkende aspecten niet kunnen worden verbloemd. Maar het is niet alleen een schrikwekkende realiteit. Johannes Paulus II ging verder: “Een laatste, belangrijk aspect waar de traditie van de Kerk altijd op heeft gewezen *dient tegenwoordig opnieuw naar voren te worden gebracht*: de dimensie van de ‘communio’. ... (Dat is de) kerkelijke solidariteit die werkzaam is door gebed, door de gebeden voor de zielen en door naastenliefde...”⁵. Met andere woorden, het boete en lijden in het vagevuur wordt verzacht door de troost van de barmhartigheid. Uiteindelijk is dat de barmhartigheid van Christus, werkzaam door zijn Mystiek Lichaam, de Kerk.

*

Dichtbij het Vaticaan staat aan de Tiber in Rome een mooie neogotische kerk –de enige in die stijl in de hele stad- die is toegewijd aan het Heilig Hart van de Hulp aan de Zielen in het Vagevuur. In het Italiaans de *Sacro Cuore del Suffragio*. In een vertrek in de sacristie is een klein aantal merkwaardige, fascinerende “reliëken” tentoongesteld, voorwerpen die zichtbare sporen dragen die zijn achtergelaten door zielen uit het vagevuur: voor het grootste deel brandsporen van handen en vingers in boeken en kledingstukken. De collectie staat bekend als het kleine Museum van het Vagevuur, het *Piccolo Museo del Purgatorio*. Het *Museo* en de kerk van het Heilig Hart van de Hulp aan de Zielen in het Vagevuur hebben betrekking op de twee kanten van het vagevuur: de indrukwekkende stukken laten het bestaan en de ernst ervan zien (de collectie) en de troost van de christelijke barmhartigheid voor de daar lijdende zielen zoals die sinds mensenheugenis door de katholieke Kerk zijn beoefend komt tot uiting in het gebedshuis (de kerk).

Veel wat in dit boek over het vagevuur wordt gezegd kan worden geïllustreerd aan de hand van de beelden en schilderijen in de *Sacro Cuore*. De grote centrale triptiek in de kerk, die het Heilig Hart voorstelt en ook de arme (ofwel “heilige”) zielen en verschillende voor hen belangrijke heiligen, is zelfs door paus Benedictus XV “een visuele samenvatting van de katholieke leer over het vagevuur” genoemd⁶.

De kerk is een monument ter ere van de Barmhartigheid van het Goddelijk-Menselijke Hart van Christus voor de zielen in het vagevuur en tegelijk een uitnodiging aan de gelovigen om naastenliefde aan hen te bewijzen in vereniging met dit barmhartige Hart. Want de devotie voor de lijdende zielen is onverbreekelijk verbonden aan de devotie tot het H. Hart. Dat is heel duidelijk gemaakt door de heilige Margareta Maria Alacoque, de apostel van de H. Hart devotie. “De openbaringen die zij heeft gekregen over het lijden van deze zielen, over de tedere liefde van onze goddelijke Heer voor hen en zijn vurige verlangen naar hun bevrijding, over de grote effectiviteit van de devotie tot het H. Hart voor hun spoedige bevrijding, en

het feit dat ... (zij) deze twee devoties zo nauw in haar eigen persoon verenigde, duiden erop dat er zo'n hecht verband tussen die twee devoties is dat men kan zeggen dat de devotie voor de zielen in het vagevuur een deel is van de devotie voor het H. Hart”⁷.

De “paranormale” gegevens in het “kleine Museum” van de kerk en enig aanvullend bewijsmateriaal, met name de ingebrande hand in het *corporale* van Czestochowa, kunnen de devotie voor de lijdende zielen bevorderen. Zij brengen ons dichterbij de realiteit van het vagevuur, laten ons van meer nabij een blik werpen in die ontzagwekkende afgrond van de loutering.

Deze bewijsstukken spreken tot de verbeelding van de moderne mens met zijn voorliefde voor concreet bewijs en ooggetuigenverlagen. Zij dragen als het ware de handtekening van zielen die uit het vagevuur zijn gekomen om te vragen om barmhertigheid en die iets over zichzelf en hun toestand van lijden en boetedoening hebben onthuld.

Verschijningen en hun tastbare “vingerafdrukken” zijn in feite paranormale verschijnselen. De paranormale stukken in het *Museo del Purgatorio* en een item als “de hand van Czestochowa” behoren tot de best gedocumenteerde paranormale feiten met betrekking tot contacten met de doden die er zijn. De echtheid van de verschijningsverhalen die verbonden zijn aan ieder van de stukken in het Museum is geverifieerd door kritische priesters en theologen en door betrouwbare getuigen. En ondanks hun betrekkelijke zeldzaamheid zijn deze stukken niet de enige die er zijn. Vanzelfsprekend moeten zij niet met kritiekloze goedgelovigheid worden benaderd, maar het is niet minder kortzichtig om op voorhand het voorkomen van dit soort dingen die niet stroken met de alledaagse ervaring uit te sluiten en meteen al te “weten” dat die stukken op bijgeloof of bedrog moeten berusten. G.K. Chesterton merkte terecht op dat “het natuurlijk is om in het bovennatuurlijke te geloven. Het voelt nooit natuurlijk aan om alleen maar natuurlijke dingen te accepteren”.

De tournee die wij nu langs het vagevuur gaan maken zal dus

hoofdzakelijk een tournee langs menselijke ervaringen zijn, langs betrouwbare verschijningen van zielen uit het hierna-maals. Hoewel wij af en toe naar de theologie verwijzen, staat theologie hier niet in het centrum. Niettemin is het duidelijk dat bijna alle nader uitgewerkte, informatieve en goed gedocumenteerde verslagen van verschijningen van de doden vol “theologische” wijsheid zitten. Alle betrouwbare verslagen van verschijningen van de doden zijn interessant, maar het is een feit dat de overgrote meerderheid van die nader uitgewerkte en instructieve verschijningen te vinden is in de katholieke wereld. Dit is niet toevallig.

Het programma van dit boek is nu als volgt: na enkele inleiden-de beschouwingen over het begrip vagevuur in de geschiedenis en over verschijningen van de doden in het algemeen gaan we het *Museo del Purgatorio* in Rome binnen om de afzonderlijke stukken van de collectie te bekijken. De lezer krijgt ze te zien dank zij het vakkundige werk van de Poolse fotograaf *Janusz Rosikoń*. Dat brengt ons tot de bespreking van meer van zulke bewijsstukken, te beginnen met het reliek van Czestochowa, en daarna tot enkele bijzonder informatieve gevallen van verschijningen van zielen uit het vagevuur in de 20ste eeuw. Naarmate wij een beetje doordringen in dit te vaak vergeten deel van de wereld hierna, worden we ons duidelijker bewust hoezeer de zielen in het vagevuur onze hulp nodig hebben en hoe vaak ze in de steek worden gelaten.

*

Veel mensen huiveren als zij worden geconfronteerd met sommige stukken van het *Museo* en hun verhalen. Manifestaties van gene zijde van het graf zijn inderdaad beangstigend, met name zichtbare verschijningen, geesten of spoken, en bepaal niet alleen als die van demonische oorsprong zijn (Zelfs verschijningen uit de hemel boezemen angst in, hoewel op een andere manier). Bovendien wijzen signalen uit het vagevuur op een smartelijk lijden. Maar als wij kijken naar de afbeel-

dingen van ingebrande handen, of nadenken over de verhalen over de verschijningen uit het vagevuur, moeten we vasthouden dat deze zielen zelden hun hele innerlijke toestand laten zien, als dat hoe dan ook al mogelijk zou zijn. Zij tonen hun grote misère, denkelijk omdat de voornaamste redenen voor hun verschijning zijn om voor zichzelf barmhartigheid te vragen en bij de levenden het besef van de ernst van de zonde in te scherpen en er bij hen op aan te dringen om naar heiligheid te streven. Maar het is moeilijker om te begrijpen –de wereld hierna overstijgt werkelijk onze aardse waarnemingen en ervaringen- dat het vagevuur tegelijkertijd een totaal andere dimensie heeft: de “arme zielen”, of “heilige zielen”, schijnen ook onvoorstelbare vertroosting en vreugden te ervaren. De tastbare manifestaties en communicaties uit het vagevuur zijn om zo te zeggen weergegeven in de taal van voorstellingen en woorden die wij kunnen vatten, maar dat is niet de taal van het hiernamaals. Lijden en vreugde kunnen samengaan in de ziel die op aarde is, maar hoe een extreem lijden in het vagevuur kan samengaan met extreme vreugde gaat boven de normale menselijke ervaring hierbeneden. Toch is, alles bij elkaar, de plaats of toestand van loutering, van Gods onpeilbare rechtvaardigheid, tegelijkertijd een plaats of toestand van Gods barmhartigheid, van hoop, innerlijke vrede en vreugde.

St. Franciscus van Sales, een Kerkleraar die we een autoriteit over dit onderwerp mogen noemen, had een verrassend uitgesproken mening: “De gedachte aan het vagevuur geeft meer troost dan angst. ... Hoe groot de kwellingen van het vagevuur ook zijn .. de inwendige vertroosting die daar worden verleend zijn desalniettemin zo onuitsprekelijk (groot) dat geen aards geluk en aardse genieting daaraan gelijk kan zijn”⁸.

1. Wat gebeurt er na de dood? Vervolg op de bijna-dood ervaring

Bijna-dood ervaringen zijn goed onderbouwd. Een bepaald percentage (5%, 10%, zelfs 20%, afhankelijk van de bestudeerde groep) van de mensen die zijn teruggekeerd van de drempel van de dood, uit een toestand die wordt gekenmerkt door stilstand van hartslag en ademhaling, een diep coma, het wegvallen van belangrijke reflexen en verstoorde of verminderde hersenfuncties, vertelt over indrukwekkende ervaringen, alsof zij bij helder bewustzijn waren geweest. Velen “zagen” hun lichaam en de dingen die er omheen gebeurden als van bovenaf, ze konden horen wat er werd gezegd, enz.: dan gingen ze door een donkere tunnel naar een helder licht, kregen ze een overzicht over hun hele leven (levensschouw), en/of ontmoeten ze een “wezen van licht”; en soms overleden familieleden⁹. Dit alles suggereert sterk dat zij enkele eerste stappen hebben gezet in het hiernamaals, dat zij een glimp hebben opgevangen van wat er na de dood gaat komen. Het leven van velen die uit die bijna-dood situatie zijn teruggekeerd blijkt er diepgaand door te zijn beïnvloed- en wel ten goede. Sommigen zijn minder egocentrisch geworden, of meer van anderen gaan houden, of zijn ontvankelijker geworden voor God en godsdienst.

We kunnen ons voorstellen dat bijna-dood ervaringen enige aanwijzingen geven, zij het onvolkomen, over datgene wat onmiddellijk na de dood plaats vindt. Een van de best uitgewerkte en leerzaamste gevallen die in de literatuur is te vinden is de autobiografie van de Duits-Oostenrijkse industriële manager Hellmut Laun, die in 1929 zo'n beleving had gehad tijdens een operatie na een motorongeluk. Toen de aartsbisschop van Wenen, kardinaal Franz König, hem op zekere dag vroeg om een verslag te schrijven van zijn ervaring en zijn daarop volgende onderzoeken, die zijn leven een volledig andere wending hadden gegeven, was zijn aanvankelijke reactie negatief, “aan de ene kant, omdat het altijd moeilijk is om dingen over je eigen ziel aan een groter publiek mee te delen; aan de andere kant, omdat het lastig is om het soort ervaringen zoals mij ten deel zijn gevallen begrijpelijk te maken”. Dat is een normale reactie. Mensen met bovennatuurlijke ervaringen willen hun innerlijke privacy beschermen. Vele jaren later besloot hij ech-

ter zijn verhaal toch openbaar te maken, omdat zijn getuigenis anderen zou kunnen helpen “die God met een oprecht hart zoeken”; voor hemzelf namelijk had zijn bijna-dood ervaring de weg naar God en naar het katholicisme gebaad¹⁰.

De volgende fragmenten van zijn verslag zijn speciaal van belang¹¹. Terwijl hij onder verdoving was tijdens de spoedoperatie, was het leven van Hellmut Laun in gevaar:

“Later verzekerde de anesthesist mij herhaaldelijk dat hij geschrokken was en op grond van zijn lange ervaring en de pupillentest bang was geweest dat ik niet meer uit de lange en diepe narcose zou terugkomen”. Wat hemzelf betreft: “Tijd en ruimte hadden opgehouden te bestaan, het contact met de omgeving was afgebroken, elk gevoel was weg. Maar nu beleefde ik iets buitengewoons: ik besepte, eerst zwakjes, en dan steeds duidelijker, dat ik er weer was. Ik werd als het ware wakker in een los van de wereld staande, immateriële ruimte en vatte mijzelf weer als “ik”. Mijn zelfbewustzijn was absoluut identiek met de persoon die ik in de wereld ben en toch van een andere aard. Het is moeilijk daar passende woorden voor te vinden. Het beste zou ik kunnen zeggen: ik nam weer waar als tevoren in de wereld, maar nu ontvangend, niet meer dat het van mezelf uitging, van mijn eigen wil, en toch actief, intens en vervuld van diepe verwondering”.

Merk op dat zijn persoonlijke identiteit, zijn ego, zijn ziel, precies hetzelfde was gebleven, volkomen intact.

“In deze immateriële ruimte (ruimte niet in de aardse betekenis) werd ik, aanvankelijk nog vaag, in de verte een geestelijk Centrum gewaar, als een Licht van een ontzaglijke intensiteit, een Middelpunt waarop alles in die ruimte omheen was geordend. Mijn ‘geestelijk oog’, het centrum van mijn persoon, was gefascineerd gericht op dat nog verre Centrum en alleen al de aanblik daarvan wekte een diepe hunkering in mij om er dichterbij te komen, als bij het uiteindelijke, meest gelukzalige doel. Het was alsof alles wat ik tot nog toe in mijn leven had verlangd en gewenst daar was samengebundeld als in een brandpunt, met

een volheid van leven die alle voorstellingsvermogen te boven gaat. En alsof ieder wezen niets anders kon nastreven dan de innigst denkbare verbintenis met dat gelukmakende geestelijke Centrum. Het waarnemen daarvan ging onmiddellijk gepaard met een diep geluksgevoel; want ik merkte dat ik mij naar dat in het diepst van mijn ziel begeerde Centrum voortbewoog, dat ik het naderde. Niet in een rechte lijn, maar ... in cirkels die bij elke omwenteling nauwer werden. Daardoor kwam ik dichtert en dichtert bij het Middelpunt. Bij elke omwenteling werd Het duidelijker voor me, heerlijker, en tegelijkertijd werd mijn hunkering om dit begeerde Doel te bereiken dieper, steeds intenser. Het was of ik steeds meer en volmaakt helder begreep dat geen enkel aards goed mij ooit zo in verrukking had gebracht en mij zo in verrukking zou kunnen brengen als dit onbegrijpelijke Licht. Nu, na zoveel jaar, zou ik zeggen dat er vanuit dit mysterieuze Centrum een oneindige volheid van leven uitging, een mysterieus alles-in-allen. In die hunkering om helemaal tot dat Centrum te komen zat geen spoor van zelf vernietigd te worden, geen zweem van uitgedoofd te worden in die geweldige Zon waar een grenzeloze kracht van scheen uit te stralen. Met de verrukkingen van het dichterbij komen ging heel duidelijk de zekerheid gepaard dat mijn eigen “ik” daar zijn vervulling zou vinden.

Laun schrijft dit jaren later uit zijn geheugen op. Het fascinerende is dat zijn geheugen, dat klaarblijkelijk een niet-materieel vermogen is, die ervaring überhaupt vasthoudt, die waarneming van niet-materiële werkelijkheden. Hij vertaalt zijn vastgehouden waarneming van immateriële werkelijkheden terug in aardse woorden en in materiële beelden: afstand, ruime, Middelpunt, Zon. Dat betekent dat de woorden en beelden die hij gebruikt deze werkelijkheden niet rechtstreeks weergeven. Zij kunnen ze hoogstens benaderen. Maar afgezien van deze beperkingen is het duidelijk dat de fundamentele dimensies van de psyche dezelfde blijken te zijn in het hiernamaals als in dit leven: het “ik”, het bewustzijn, denken, voelen, het verlangen naar geluk en vervulling...; met andere woorden, door de dood wordt “het leven veranderd, niet weggenomen”. *Vita mutatur, non*

tollitur.

Hij vangt ook een glimp op van een overleden ziel die vast zat op de plaats waar zij zich bevond en niet dichterbij het Middelpunt kon komen:

“Op mijn weg naar het Middelpunt zag ik een mens- dat staat nog duidelijk voor mijn geest-; niet lichamelijk, maar toch zag ik hem als heel echt. Die mens, of liever dat geestelijk wezen, hield zijn blik met een onstilbare hunkering gevestigd op dat Middelpunt, met een verlangen dat tegelijk hevige pijnen veroorzaakte omdat iets, wat dan ook, hem belette het in verrukking brengende Doel ook maar een millimeter nader te komen. Hij was als het ware vastgepind en kon zich niet meer bewegen, hoewel hij er met al zijn hartstochten en met zijn hele ziel naar smachtte, wat ik aan zijn uitdrukking kon aflezen. ... Als ik nu terugkijk, zie ik alleen nog maar dat van pijn verkrampte gezicht duidelijk voor me”.

Hij gelooft dat die ongelukkige Voltaire was. De suggestie wordt gewekt dat hij in de hel is, omdat er geen hoop voor hem was ooit dichterbij het Middelpunt te komen¹². Laun “zag” in ieder geval het lijden van die naar geluk dorstende ziel die het water moet zien maar er niet bij kan komen. In het visioen van Laun was er geen vuur, waren er geen vlammen. Maar dat hoeft niet te betekenen dat de ziel in de hel –of anders in het vagevuur- niet in vlam staat van een echt en/of mystiek vuur. In zekere zin vallen extreem verlangen en een gevoel van branden samen. Het extreme hunkeren van zielen in de hel of in het vagevuur voelt misschien meer aan als een verzengend vuur dan een aards vuur aanvoelt voor ons lichaam. Zoals we nog zullen zien, is dit de visie van de heilige Catharina van Genua, de “theologe van het vagevuur”.

“Bij elke verdere omwenteling, naarmate ik naderde, werd mijn verlangen heviger om geheel en al in het in verrukking brengende Centrum te komen als het hoogste Goed dat begeerd

kan worden. Alle wezens in de ruimte aan gene zijde beseffen dat even duidelijk, zoals wij allemaal de gemeenschappelijke wereld om ons heen met dezelfde zintuigen waarnemen. Aan-gezien de beweging spiraalsgewijs verliep, nam de naderings-snelheid voortdurend toe. Maar op een bepaald punt van de baan werd ik plotseling tegengehouden. De beweging kwam tot stilstand, ja draaide zelfs om in tegengestelde richting, zodat ik mij weer naar buiten bewoog en me verwijderde van het begeerde Middelpunt. ... Die terugwaartse beweging was voor mij even smartelijk als het naderen mij in verrukking had gebracht en in feite kwam de pijn, die met het toenemen van de afstand groter werd, doordat ik afscheid moest nemen van het Goed dat ik had herkend als de diepst mogelijke gelukzaligheid”.

Dit was de reden dat hij toen hij uit de narcose was bijgekomen, de woorden “verschrikkelijk, verschrikkelijk” maar blééf herhalen. Sindsdien was zijn gevoelsleven gekenmerkt door zijn “heimwee” naar het Licht, naar die Zon die hij zou identificeren als God. Het is de bittere pijn van de heimwee die mensen blijven houden nadat zij de genade van een heel intiem contact met God hebben gehad; maar op een subtielere manier, niet bewust herkend als wat het is, werkt het in iedere menselijke ziel. En ongetwijfeld is het begrip heimwee een goede benaming voor het verlangen naar God van de ziel in het vagevuur.

Wat zouden de volgende stappen zijn geweest als de bijna-dood ervaring niet zou zijn afgebroken en de persoon geen halt had gemaakt nét over de drempel van de dood? Het is interessant dat er verschillende mededelingen van zielen uit het vagevuur zijn die aansluiten op diepe bijna-dood ervaringen zoals die welke door Hellmut Laun is beschreven. Zij geven een indruk van wat daarna staat te gebeuren.

Wij halen twee van zulke, geloofwaardige, mededelingen aan. De eerste komt van een overleden priester die meerdere malen is verschenen aan de Duitse prinses Eugenie von der Leyen (1867-1929). Eugenie offerde werkelijk haar leven op voor de

arme zielen die haar in groten getale kwamen opzoeken en om haar hulp bedelden, om heilige Missen, gebeden, verstervingen en de andere hulpmiddelen van de katholieke Kerk voor hun zielerust. Het is evident dat sommige personen worden geroepen tot een hard leven van zelfverloochening in dienst van de lijdende zielen; zij worden gedreven door medelijden en barmhartigheid. Eugenie was zo iemand. Een evenwichtige, sympathieke, opgeruimde en realistische vrouw, die met andere helpers van de arme zielen gemeen had dat ze maar liever het stilzwijgen bewaarde over haar contacten met deze zielen. Als ze niet van haar geestelijk leidsman de opdracht had gekregen een dagboek over haar belevingen bij te houden, zouden deze in de vergetelheid zijn geraakt.

Belevingen zoals zij heeft beschreven en die vreemd en misschien ongeloofwaardig kunnen lijken als men er voor de eerste keer kennis van neemt, komen vanzelfsprekend niet alle dagen voor. Aan de andere kant zijn ze toch ook minder zeldzaam dan men zou denken. Veel katholieke publicaties getuigen van de realiteit van dergelijke verschijningen, zowel in het verleden als heden ten dage, maar ondanks dat zij over het geheel genomen minstens even goed gedocumenteerd zijn en dikwijls veel informatiever dan het soort manifestaties van de doden waarover in de parapsychologische literatuur wordt bericht, wordt er buiten de katholieke wereld vrijwel geen aandacht aan besteed. Het is hetzelfde als op het gebied van wonderen: als het “paranormale” in de richting van “godsdienst” wijst, in het bijzonder naar de katholieke godsdienst, moet je het niet serieus nemen!

Afgezien daarvan, wat betreft verslagen (parapsychologische en andere) van manifestaties van de doden moeten we kritisch onderscheiden tussen reële en schijn-mededelingen, tussen echte en pseudo-verschijningen. Van dat laatste is bijvoorbeeld sprake bij *spiritistische* verschijnselen. Deze twee fundamenteel verschillende categorieën worden dikwijls in de “wetenschappelijke” parapsychologische literatuur door elkaar gehaald.

Eugenie von der Leyen doet o.a. verslag van de verschijningen van de ziel van een dominicaan, een priester die haar inlichtte over de gebeurtenissen na de dood. Toen deze ziel voor het eerste aan haar verscheen, op 5 september 1925¹³, was zijn

“gezicht nog helemaal onherkenbaar, een grijze massa. Hij is tamelijk rustig, maar mompelt onverstaanbare woorden, het lijkt Latijn.

10 september. De dominicaan is niet angstaanjagend, maar hij is vaak om me heen.

13 september. De dominicaan is een pater die ik goed heb gekend, een Fransman. Was lange tijd bij me, knikte instemmend toen ik begon te bidden.

17 september. Ik was vannacht erg verdrietig over iets en huilde. Toen werd er een hand op mijn hoofd gelegd. Ik keek op, het was de dominicaan. Hij zei: 'Waarom huil je?' Ik: 'Omdat ik niet tevreden ben over mezelf'. ... Hij: 'Heb vertrouwen en wees nederig!' Ik: 'Hoe kan ik je dan helpen?' Hij: 'Door verstervingen'. Toen bleef hij lange tijd. Is helemaal niet beangstigend. Het is de eerste verschijning die ongevraagd begon te spreken" (Gewoonlijk schijnen geesten, d.w.z. zielen uit het vagevuur, nederig te wachten totdat hun gastheer/vrouw ze vragen gaat stellen).

Op 27 september geeft de priester de inlichtingen waar we hier in geïnteresseerd zijn: "Hij was er heel lang. Ik: 'Zeg me alstublieft of we meteen na de dood Onze Lieve Heer zien'. Hij: 'Ja, een huivering van de ziel in aanbidding en dan een wegzinken in de loutering'. Ik: 'Mag je me niet meer zeggen?' Hij: 'Nee. Hoe meer je van God houdt, hoe groter de gelukzaligheid, gedraag je daarnaar!'

Hij verscheen haar enkele maanden; zij kon zijn zuivering door haar gebeden en verstervingen bespoedigen en hij kon haar enige priesterlijke raad geven. In tegenstelling tot zoveel beangstigende verschijningen van zielen uit het vagevuur, noteerde Eugenie: "Ik ben helemaal niet bang voor

de dominicaan, ik ben eerder blij als hij komt”. Hoewel hij nog in het vagevuur was, kon deze ziel haar, op 2 november, zeggen: “Het gaat goed met me”.

Wat de dominicaan zegt is dat de ziel van de overledene inderdaad aankomt bij zijn bestemming, het Licht, God. “Een huivering van de ziel in aanbidding”: de overweldigende ervaring van de ziel voor de Almachtige God! Dat is kennelijk het moment van de waarheid; in het aangezicht van het eeuwige Licht en de oneindige Zuiverheid begrijpt de ziel haar onvolmaaktheden en belandt door haar zwaartekracht in het oord of de toestand van de zuivering. Dat lijkt een spontane, natuurlijke valbeweging: “en dan een wegzinken in de loutering”.

Onze tweede illustratie van datgene wat gaat komen voorbij het punt waar de bijna-dood ervaring stopt, is genomen uit de mededelingen van een ziel uit de hel, niet uit het vagevuur. Dit is de ziel van een jonge vrouw uit München die was omgekomen bij een auto-ongeluk in 1937 en haar situatie bekend maakte aan een vroegere vriendin die nu novice was in een klooster¹⁴. De overledene zei haar vroegere vriendin dat ze moest ophouden met voor haar te bidden want ze was in de hel, en ze gaf een schokkend verslag over hoe haar levenswijze en haar herhaaldelijke afwijzingen van de uitnodigingen van de genade haar tenslotte tot haar vreselijke bestemming hadden gebracht. Een week na haar overlijden “schreef” ze een “brief” die door haar vriendin werd gelezen in een visioen dat diep en helder in haar geheugen werd gegrift:¹⁵

“Ineens, toen we naar huis terugreden, werd mijn man door een tegemoetkomende auto verblind. .. ‘Jesses!’ ging het door me heen. Niet als een gebed, alleen maar als een schreeuw. Ik werd samengeperst door een verpletterende pijn. –In vergelijking met de tegenwoordige pijn, een kleinigheid. Toen was ik bewusteloos. Vreemd, die ochtend, ging onverklaarbaar de gedachte door mijn hoofd: Je zou wel weer eens naar de Mis kunnen gaan. Het klonk als smeken. Duidelijk en resoluut sneed mijn ‘Nee’ deze draad van mijn gedachten door. ...

Wat mij betreft, plotseling ontwaakte ik uit de duisternis van het ogenblik van mijn verscheiden. Zag mezelf overgoten als met een hel licht. Het was op dezelfde plaats waar mijn lijk lag. Het gebeurde als in een theater, als de lichten in één ogenblik uitgaan; de gordijnen ruisen uit elkaar; in een fel licht doemt een onverwachte scène op. Het toneel van mijn leven.

Als in een spiegel toonde mijn ziel zich aan mij. De met voeten getreden genaden sinds mijn kinderjaren, tot aan het laatste Nee tegen God. Ik voelde me als een moordenaar aan wie tijdens de rechtszitting zijn ontzielde slachtoffer wordt getoond¹⁶.

–Berouw hebben? Nooit! Mij schamen? Nooit! Maar evenmin kon ik het verdragen onder de ogen te zijn van de God die ik had verworpen. Dus was er nog maar één ding dat ik kon doen, vluchten. Zoals Kaïn vluchtte voor het lijk van Abel, zo scheurde mijn ziel zich los van dit afschuwelijke tafereel.

Dat was het Bijzonder Oordeel! De onzichtbare Rechter sprak: Ga weg!

Daar ging mijn ziel naar beneden als een zwavelgele schim naar het oord van eeuwige kwelling”.

Met haar “laatste Nee tegen God”ging ze de eeuwigheid binnen. “Een boom kan naar het zuiden vallen of naar het noorden, maar zoals hij valt blijft hij liggen”, zegt de Bijbel (Pr 11,3). Ontwaken in een nieuw licht, haar eigen (dode) lichaam zien, de levensschouw vanuit het standpunt van goed en kwaad: dat zijn vertrouwde elementen in bijna-dood ervaringen. Maar een stap verder is haar definitieve conclusie, klaarblijkelijk getrokken in de aanwezigheid van God, die in dit geval niet wordt aanbeden en intens verlangd, maar gehaat. De vlucht van God weg, neerwaarts naar de hel, is een even spontane beweging van de ziel als het “wegzinken” in het vagevuur in het geval van de dominicaner priester.

Hoewel er in de immateriële “ruimte” hierna geen boven en onder is, worden beide bewegingen van God weg onder-vonden als valbewegingen, schijnbaar veroorzaakt door het gewicht van de zonde en haar effecten op de ziel.

De heilige Faustina Kowalska (1905-1938) vertelt in haar *Dag-*

boek haar mystieke beleven van het volledige morele zelfinzicht dat eens aan ieder mens zal worden onthuld bij zijn bijzonder oordeel na de dood¹⁷:

“Eens werd ik opgeroepen naar het oordeel [de troon van het oordeel] van God. Ik stond alleen voor de Heer. Jezus verscheen zoals we Hem kennen tijdens zijn Lijden. ... Plotseling zag ik de volledige toestand van mijn ziel zoals God haar ziet. Ik kon alles duidelijk zien dat God mishaaft. Ik wist niet dat zelfs van de kleinste overtredingen rekenschap zal moeten worden afgelegd. Wat een ogenblik! Wie kan dat beschrijven? Om te staan voor de Driemaal-Heilige God! Jezus vroeg me: ‘Wie ben jij?’ Ik antwoordde: ‘Ik ben Uw dienaar, Heer’. ‘Je bent schuldig voor één dag in het vuur van het vagevuur’. Ik wilde mij onmiddellijk in de vlammen van het vagevuur storten, maar Jezus hield me tegen...”.

De H. Faustina geeft de ontzagwekkendheid weer van de confrontatie van de ziel met de Eeuwige, haar inzicht dat volmaakte heiligheid wordt vereist voor zij van Gods aanwezigheid kan genieten –de kleinste onvolmaaktheden hebben meer gewicht dan zelfs een zuivere ziel als die van Faustina zich bewust was geweest-, en de instinctieve impuls van de ziel om gereinigd te worden, zelfs in de vlammen van het vagevuur.

Deze voorbeelden geven op zijn minst enige indruk van het wezenlijke ogenblik wanneer de ziel voor het aanschijn van God rekenschap heeft af te leggen van haar hele leven. Dat is het ontzagwekkende uur van de waarheid: redding –met of zonder vagevuur (het laatste schijnt het zeldzaamste)- of verdoeming. Een van de hoofdredenen van het nu en dan verschijnen van zielen van de gestorvenen is zonder twijfel de levenden aan te sporen hun gevolgtrekkingen uit deze realiteit te maken.

2. “Ze blijft in het vagevuur tot aan het einde van de wereld”

In haar *Herinneringen* aan de verschijningen van Onze Lieve Vrouw in Fatima vertelt de oudste zieneres, zuster Lucia, hoe het onderwerp van het vagevuur meteen bij de eerste verschijning op 13 mei 1917 ter sprake kwam. Dat ging heel natuurlijk, want toen de drie kinderen –Lucia, Francisco en Jacinta (10, bijna 9, en 7 jaar oud)- plotseling de mooie Vrouw voor zich zagen boven een steeneikje, “helemaal in het wit gekleed”, “stralender dan de zon”, terwijl zij “baadden in het licht dat haar omgaf, of liever, dat van haar afstraalde”, was de eerste vraag die Lucia haar stelde: “Waar komt U vandaan?” En zij antwoordde: “Ik kom uit de hemel”¹⁸. “Ik voelde een grote innerlijke vreugde die me vervuld van vertrouwen en liefde ... (en) aangemoedigd door het vertrouwen dat de Dame mij inboezemde, vroeg ik: ‘Ga ik ook in de hemel?’ Waarop de Dame antwoordde: ‘Ja zeker’. Ik voelde een onbeschrijfelijke vreugde...”¹⁹.

Lucia ging verder: “En Jacinta?”

‘Ook’.

‘En Francisco?’

‘Ook, maar hij zal veel rozenhoedjes moeten bidden’”. Op dit punt was het normaal dat het 10 jaar oude meisje dacht aan twee meisjes uit het dorp die kort geleden waren gestorven en wier dood een diepe indruk op haar moet hebben gemaakt:

“Ze waren vriendinnen van me en leerden bij ons thuis weven van mijn oudste zusje.

‘Is Maria das Neves in de hemel?’

‘Ja, ze is in de hemel’. Het lijkt me dat ze zo ongeveer 16 jaar geweest moet zijn.

‘En Amélia?’

‘Ze zal in het vagevuur blijven tot aan het einde van de wereld’. Het lijkt mij dat ze tussen de achttien en twintig jaar geweest moet zijn”²⁰.

Maria das Neves is al in de hemel, goddank! Niet alle mensen gaan naar het vagevuur of hoeven daar lang te zijn, dat is een opluchting! Maar Amélia: tot aan het einde van de wereld!?

Is dat geen ontstellende en raadselachtige mededeling! Sommige commentatoren hebben geprobeerd hem te verzachten, maar niet Lucia zelf. In haar laatste boekje, dat ze niet lang voor haar dood heeft geschreven, maakt ze ons deelgenoot van haar gedachten over de schokkende opmerking van Onze Lieve Vrouw met betrekking tot het vagevuur van Amélia. Na haar lange leven van meditatie over en toewijding aan de boodschap van Fatima biedt Lucia een originele beschouwing aan die goed kan dienen als inleiding op het mysterie van het vagevuur:

“Over dit antwoord van Onze Lieve Vrouw zijn mij veel vragen gesteld, waarop ik niet goed weet wat ik moet antwoorden. Aan Onze Lieve Vrouw heb ik geen uitleg gevraagd, ik was te klein om daaraan te denken. Maar over dit detail van de Boodschap heb ik veel nagedacht.

Wat is het vagevuur eigenlijk, vraag ik me af. ... Wij zien dat het woord ‘vagevuur’ betekent: ‘louteringsvuur’ [in het Nederlands zit het oude woord vagen, schoonvegen]. En wij zijn allemaal min of meer zondaars, zodat wij allemaal gereinigd moeten worden van onze eigen zonden, fouten en onvolmaakt-heden om de vreugde van het Rijk van de eeuwige heerlijkheid te kunnen bezitten.

Als God ons er de tijd voor geeft, kunnen wij deze reiniging nog tijdens ons leven doen: door aan God vergeving te vragen, met oprecht berouw en het voornemen ons leven te beteren, door boete te doen, door het sacrament van de biecht te ontvangen...” Hier somt zuster Lucia alle mogelijke zonden op en ze vervolgt: “Al deze dingen en vele andere, te veel om op te noemen, zijn tegen de geboden van de Wet van God en vereisen een grote zuivering, ook wanneer ze al gebiecht zijn en hun straf is vergeven, ... maar die nog niet zijn uitgeboet door een reiniging; totdat deze reiniging ons waardig heeft gemaakt toegelaten te worden tot de immense Oceaan van het Wezen van God.

Deze zuivering –die dus ‘vagevuur’ genoemd wordt- kan min of meer langdurig zijn, afhankelijk van de hoeveelheid zonden, gebreken en onvolmaakt-heden en van de zwaarte ervan, waarvoor wij niet volledig genoegdoening hebben gegeven door eerherstel, goede werken, boete en gebed.

En hoe worden wij gereinigd in het vagevuur? Dat weet ik niet precies. Vroeger zeiden ze dat wij gereinigd werden door in een heet vuur geworpen te worden en dat dat vuur hetzelfde was als het vuur van de hel. Moderne schrijvers zijn het geloof ik met die opvatting niet meer eens.

Mij dunkt, dat wij gereinigd worden door de liefde, het vuur van de goddelijke liefde, dat door God aan de zielen wordt geschonken naar de mate waarin elke ziel daaraan beantwoordt. Men zegt dat wanneer een ziel de genade krijgt te sterven met een volmaakte acte van liefde, zij door die liefde totaal wordt gezuiverd, zodat zij regelrecht naar de hemel kan gaan. Daaruit blijkt dat het de liefde is die loutert, samen met het berouw, het verdriet dat men God en zijn naaste heeft beledigd door zonden, gebreken en onvolmaaktheden, want dat is allemaal tegen het eerste en laatste gebod van de Wet van God: *Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en al uw krachten* (Dt 6,5). Op die manier zal de kleine of grote vlam van de liefde –al is het alleen nog maar een smeulend pitje– dus niet doven, maar opflakkeren en groter worden totdat zij de ziel volledig heeft gereinigd en waardig gemaakt om in de onmetelijke oceaan van het Wezen van God te leven, om met alle andere zaligen deel te hebben aan de wijsheid, macht, kennis en liefde van God, in de mate dat God dat aan iedere ziel wil meedelen. En allen samen zullen de hymne van de eeuwige liefde zingen en onze God, Schepper en Verlosser prijzen en verheerlijken.

Ik weet niet of wat ik hier zeg allemaal exact zo is; als de heilige Kerk het anders zegt, geloof haar dan en niet mij, die armzalig en onwetend ben; ik kan me vergissen. Dit is wat ik denk en niet wat ik weet. ...

Zo zien wij dat het vagevuur langer of korter kan duren, overeenkomstig de staat van genade en de mate van liefde tot God waar we ons in bevinden op het moment waarop wij overgaan van het aardse leven naar de sfeer van het bovennatuurlijke leven, van de tijd naar de eeuwigheid²¹.

Het is wat ik denk en niet wat ik weet, schrijft de zuster voorzichtig. Niettemin, wat zij denkt kan helpen een tipje van de sluier op te lichten die hangt over het mysterie van het vagevuur.

Het is bovendien heel verwant aan de uitleg die is gegeven door die grote mystica, de “theologe van het vagevuur”²², Catharina van Genua (hfdst. 7). Deze en soortgelijke overwegingen zijn slechts benaderingen van de bovennatuurlijke werkelijkheid, maar toch werpen zij er op zijn minst enig licht op.

Zuster Lucia vermoedt dat de intensiteit van de liefde tot God waarmee de ziel over de drempel naar de eeuwigheid gaat –ongetwijfeld naast het gewicht van niet uitgeboete zonden dat zij met zich meedraagt- de duur van het zuiveringsproces bepaalt. Daarom is het vuur van het vagevuur individueel, persoonsgebonden, en werkt het niet op alle zielen gelijk in. Lucia zegt niet dat om zo te zeggen een aarzelend kaarsvlammetje van liefde tot God, dat zo zwak zou zijn dat het de reiniging van de ziel enorm verlengt, niet pijnlijk is. Het is waar dat volgens bepaalde mededelingen van zielen uit het vagevuur niet alle zielen steeds vreselijk lijden; maar het schijnt weinig twijfelachtig dat dit lijden als regel ons voorstellingsvermogen te boven gaat. Het gaat trouwens ook ons voorstellingsvermogen te boven dat de zuiverende kracht van de liefde van een mens voor God zo’n verschrikkelijke pijn en verdriet kan veroorzaken. Misschien begrijpen we deze realiteit een beetje beter als we ons realiseren dat de “naakte” ziel in het vagevuur niets aards meer heeft om zich aan te hechten of om naar te streven, en dat haar ontmoeting met God, meteen na de dood, haar heeft gewond met een intense hunkering naar Hem die zij een kortstondig ogenblik heeft herkend als de ultieme vervulling van al haar verlangens, wensen en hoop, van haar zucht naar geluk. In de uitleg van zuster Lucia lijkt opgesloten dat deze hunkering minder sterk is in zielen met weinig Godsliefde bij hun dood- hoe meer liefde, hoe dieper het ongeluk als de geliefde afwezig is. Toch overstijgt de kwelling ver van Hem te zijn als men Hem eenmaal heeft gezien elk gevoel van verbannen-zijn van onze geliefden dat wij op aarde kennen.

Terugdenkend aan de bijna-dood ervaring van Hellmut Laun, wiens verlangen naar het Centrum van gelukzaligheid sterker werd hoe dichter hij het naderde, zouden we kunnen veronderstellen dat de ziel met die kleine vlam van liefde niet zo sterk hunkert omdat zij nog ver van Hem is.

Minder hunkeren zou neerkomen op minder worden gezuiverd door de vlammen van het liefdesverlangen (Dit is echter zuiver speculatief).

Lucia's idee over het louterende mystieke "vuur van goddelijke liefde", dat volgens haar evenredig is aan de eigen liefde van de ziel voor God, sluit niet uit dat het brandt als een aards vuur. Tenslotte wordt de pijnprikkel bij verbranding waargenomen door de ziel, door het menselijk bewustzijn. Op aarde komt die pijn voort uit de waarneming (door de ziel) van prikkelingen van de zenuwen en de hersenen, maar waarom zou precies diezelfde gewaarwording niet direct in de ziel kunnen worden opgeroepen door de niet-materiële prikkel van een "gevoelstoestand" of van een bepaald bewustzijn? Zelfs in sterkere mate, omdat de beschermende reactie van flauw vallen bij hoge niveaus van pijn niet meer bestaat. Ook op aarde kunnen overigens immateriële aandoeningen van de ziel gevoelens produceren die overeenkomen met fysiek verbranden; begeerten kunnen branden, liefde kan een hart in vuur en vlam zetten, e.d. Het hoeft daarom geen groot verschil te maken of het vuur van het vagevuur opgevat moet worden als materieel of immaterieel: de ervaring is dezelfde²³.

De vuren van de loutering en van de hel, zegt sint Thomas, werken "niet door een natuurlijke actie, maar als instrumenten van de goddelijke Gerechtigheid, die als het ware het vuur van deze vuren is en ze een kracht geeft die ze uit zichzelf niet hebben"²⁴. Gods rechtvaardigheid en zijn barmhartigheid zijn twee essentiële bestanddelen van zijn Wezen en zo verweven dat waar zijn Rechtvaardigheid aan het werk is, ook zijn Barmhartigheid werkt. De verklaring van zuster Lucia verzacht het vreeswekkende aspect van Gods oneindige rechtvaardigheid en maakt deze als het ware ondergeschikt aan zijn liefde. Zo krijgt het vagevuur een meer troostrijk, een meer "menselijk" aanzicht zodat het voor ons gevoel meer aanvaardbaar wordt. God verschijnt als de liefhebbende Vader die niet anders kan doen dan zijn onreine kind schoon te maken, juist omdat Hij het onvoorstelbaar gelukkig wil maken. De voorstelling van een meedogenloze, wrede Straffer verdamp't in deze visie van een vuur van liefde voor God dat Hijzelf in de ziel aansteekt

(Maar die visie slaat niet op de hel...).

In overeenstemming met deze visie hebben veel zielen uit het vagevuur beweerd wat op het eerste gezicht volkomen onbegrijpelijk lijkt, namelijk dat de ziel na de dood met graagte naar het vagevuur gaat, omdat zij na God te hebben gezien er naar verlangt volmaakt zuiver te zijn en aan God volledige voldoening te geven. En dat zij lijdt met toenemende tevredenheid en Godsliefde.